

**PRACOWNICY PEŁNOZATRUDNIENI I ICH WYNAGRODZENIA
W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W PAŹDZIERNIKU 2004 R.**

Badanie struktury wynagrodzeń według cech demograficznych i społeczno-zawodowych pracowników ze względu na obszerną tematykę i związaną z tym dużą pracochłonnością jest badaniem cyklicznym i reprezentacyjnym, którego wyniki są uogólniane na całą zbiorowość. W ostatnio przeprowadzonym badaniu analizą objęto strukturę zatrudnienia i wynagrodzeń w październiku 2004 r. Do badania zostały wylosowane zakłady, w których liczba pracujących przekraczała 9 osób, o różnych rodzajach działalności, należące zarówno do sektora publicznego jak i prywatnego. Informacje uzyskane z badania umożliwiają przeprowadzenie analizy struktury zatrudnienia i poziomu miesięcznych wynagrodzeń według cech pracowników (płeć, wiek, poziom wykształcenia, staż pracy, wykonywany zawód) oraz cech charakteryzujących zakłady pracy tych osób (sektor własności, rodzaj działalności, wielkość i lokalizacja zakładu).

PRACOWNICY

W październiku 2004 r. w województwie małopolskim było 491,2 tys. pracowników pełnozatrudnionych, którzy przepracowali cały miesiąc. Pracownicy sektora publicznego stanowili 44,4% tej populacji, a 55,6% to zatrudnieni w sektorze prywatnym. W ogólnej liczbie zatrudnionych mężczyźni stanowili 50,2%, tj. 246,4 tys., natomiast udział kobiet wynosił 49,8% ogółu, a w liczbach bezwzględnych 244,8 tys. Wśród zatrudnionych według sektorów własności kobiety miały większy udział w sektorze publicznym – 61,2%, natomiast w sektorze prywatnym przeważali mężczyźni – 59,3%.

W poprzednim badaniu dotyczącym października 2002 r. badana zbiorowość liczyła 529,1 tys. pracowników. Udział zatrudnionych w sektorze prywatnym był niższy, gdyż wynosił 51,3% ogółu, a struktura zatrudnienia według płci w sektorach publicznym i prywatnym kształtowała się podobnie jak w październiku 2004 r.

TABL. 1. PEŁNOZATRUDNIENI WEDŁUG GRUP WIEKU W PAŹDZIERNIKU 2004 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Płeć		Sektor	
		mężczyźni	kobiety	publiczny	prywatny
OGÓŁEM w tys. ...	491,2	246,4	244,8	218,0	273,2
W odsetkach	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
do 24 lat	6,0	6,4	5,8	2,2	9,1
25-34	29,3	31,3	27,2	22,8	34,4
35-44	30,0	27,7	32,4	33,9	26,9
45-54	28,5	27,1	29,9	33,3	24,7
55-59	4,7	5,5	3,8	6,0	3,6
60-64	1,1	1,5	0,7	1,5	0,9
65 lat i więcej	0,4	0,5	0,2	0,3	0,4

Wśród ogółu zatrudnionych najliczniejsze grupy liczące odpowiednio 146,4 tys. i 143,7 tys. osób to pracownicy w wieku 35-44 oraz 25-34 lata. Stanowili oni łącznie niemal 3/5 ogółu zatrudnionych. W podziale według płci udział kobiet w młodszej grupie wiekowej jest o 4 pkt procentowe niższy w porównaniu do udziału mężczyzn, natomiast w starszej grupie relacje te są niemal dokładnie „odwrócone”. W porównaniu do wyników poprzedniego badania udział grupy 25-34-latków jest o 1 pkt procentowy wyższy, natomiast udział 35-44-latków jest niższy o 1,3 pkt procentowego.

Udział młodych pracowników, czyli osób w wieku do 24 lat, był relatywnie niewielki i wynosił 6% badanej zbiorowości. W strukturze według płci w tej grupie, co 16-ty mężczyzna i co 17-ta kobieta mieli mniej niż 25 lat. W 2002 r. odsetek ludzi młodych w ogólnej liczbie zatrudnionych był nieco wyższy i wynosił 7,1%.

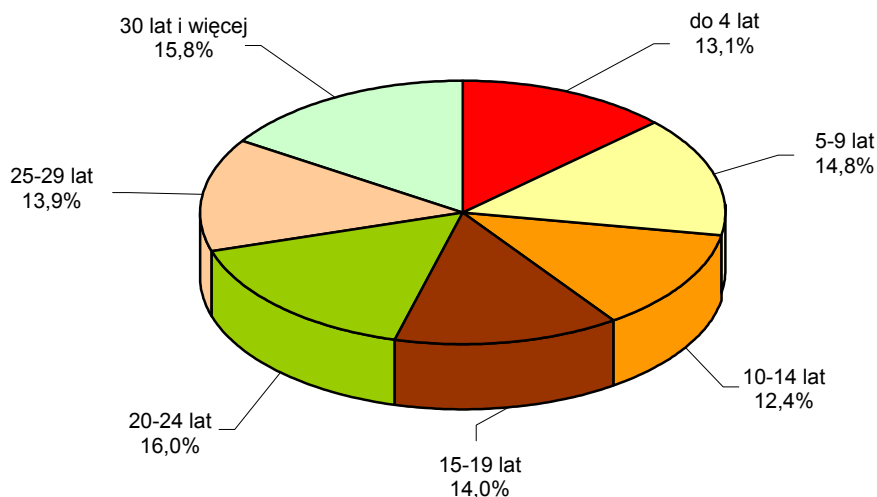
Analizując zatrudnienie według ekonomicznych kategorii wieku można stwierdzić, że ponad 65% pracowników jest w wieku produkcyjnym - mobilnym, czyli w wieku 18-44 lata, a dalsze 34% to pracownicy w wieku produkcyjnym niemobilnym, czyli kobiety w wieku 45-59 lat i mężczyźni w wieku 45-64 lata. Pracownicy w wieku poprodukcyjnym stanowią ułamek procenta ogółu zatrudnionych. W relacji do 2002 r. udział pracowników w wieku mobilnym spadł o 1,4 pkt procentowego na korzyść osób w wieku niemobilnym, których udział wzrósł o 1,1 pkt procentowego.

Struktura wiekowa pracowników w podziale na sektory wskazuje, że zatrudnieni w sektorze prywatnym są nieco młodszy niż pracownicy sektora publicznego. Wśród ogółu pracowników udział ludzi młodych – w wieku do 24 lat, zatrudnionych w tym sektorze, wynosił 9,1% i był 4-krotnie wyższy niż w sektorze publicznym. Natomiast w grupie wieku 25-34 lat udział sektora prywatnego wyniósł 34,4% i w stosunku do sektora publicznego był 1,5 raza większy.

W 2002 r. odsetki zatrudnionych w sektorze prywatnym w wieku do 24 lat i 25-34 lat kształtowały się również na dość wysokim poziomie i wynosiły odpowiednio: 11,2% i 33,1%. W omawianym okresie odsetek pracowników w wieku mobilnym w sektorze prywatnym wynosił 70,4%, podczas gdy w sektorze publicznym – 58,9%.

Kolejnym tematem w omawianym badaniu był **staż pracy**, który jest w pewnym stopniu pochodną wieku pracowników.

PRACOWNICY WEDŁUG STAŻU PRACY W PAŹDZIERNIKU 2004 R.

Wyniki badania za październik 2004 r. wykazały, że udział pracowników z długoletnim (20 lat i więcej) stażem pracy wynosił blisko 46%, przy czym osoby z co najmniej 30-letnim stażem stanowiły niespełna 16% ogółu pracowników.

W porównaniu do wyników badania z października 2002 r. udział zbiorowości o stażu ponad 20-letnim utrzymał się na tym samym poziomie, natomiast odsetek pracowników ze stażem 30 lat i więcej wzrósł o 1,4 pkt procentowego.

Pracownicy z doświadczeniem zawodowym 10-19 lat stanowili niewiele ponad 26% ogółu zatrudnionych wobec 28% przed dwoma laty. Udział osób ze stażem poniżej 10 lat w analizowanym okresie wyniósł około 28%, w tym niemal 15% to osoby pracujące 5-9 lat. W porównaniu do października 2002 r. udział obu tych grup stażowych był nieznacznie wyższy.

Struktura zatrudnionych według stażu pracy w podziale na mężczyzn i kobiety jest zbliżona do wyżej omówionej struktury ogółem z wyjątkiem grupy z co najmniej 30-letnim stażem pracy, gdzie mężczyzn jest zdecydowanie więcej.

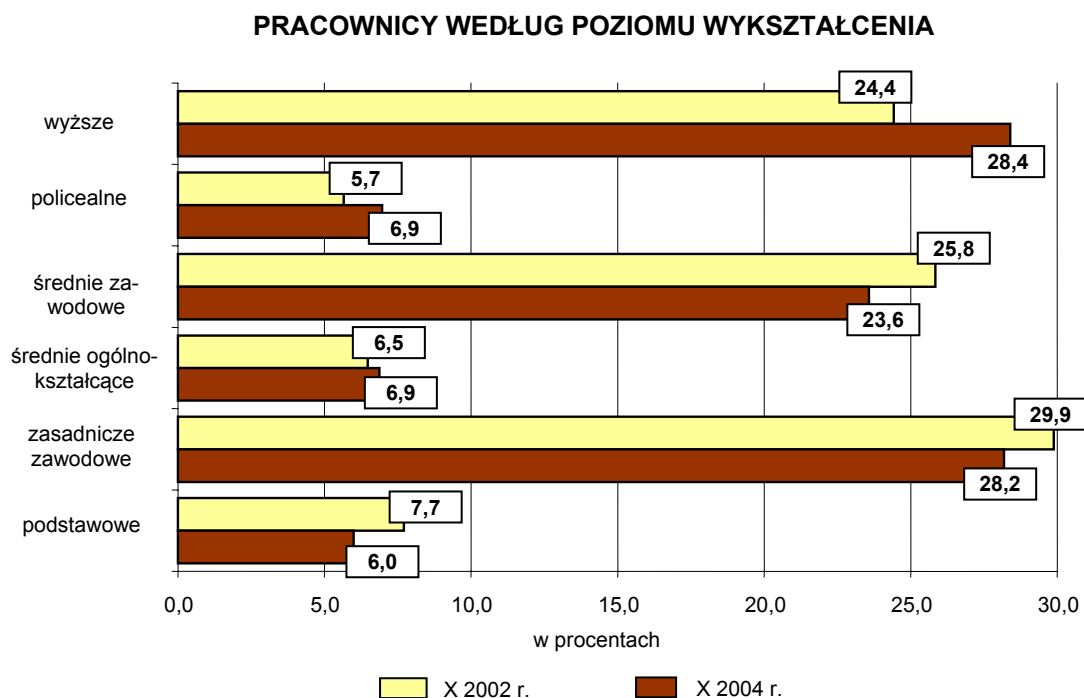
Większe zróżnicowanie występuje w podziale według sektorów własności. Udział osób pracujących nie dłużej niż 4 lata jest znacznie wyższy w tzw. „prywatnych” podmiotach. Udział takich osób w łącznej liczbie pracowników sektora prywatnego wyniósł 16,3% wobec 9,1% w sektorze publicznym.

Podsumowując, można stwierdzić, że w sektorze prywatnym pracuje relatywnie więcej osób w młodym wieku, a tym samym posiadających krótszy staż pracy.

Ważnym tematem omawianego badania jest **poziom wykształcenia** pracowników. Z uzyskanych danych wynika, że 139,5 tys., czyli 28,4% zatrudnionych posiada wykształcenie wyższe, a dalsze 183,8 tys., czyli 37,4% ma wykształcenie średnie lub policealne.

Zatem niemal 2/3 pracowników legitymuje się wykształceniem co najmniej średnim. W porównaniu do 2002 r. udział ten wzrósł o 3,5 pkt procentowego, przy czym w grupie osób z wykształceniem wyższym wzrost był nieco większy. W zbiorowości pracowników z wykształceniem co najmniej średnim zdecydowanie lepiej wykształcone są kobiety. Blisko 44% kobiet posiadało wykształcenie wyższe bądź policealne, natomiast wśród mężczyzn taki poziom wykształcenia posiadało tylko 27%.

Wysoki, bo wynoszący ponad 28% udział mają pracownicy, którzy w 2004 r. legitymowali się wykształceniem zasadniczym zawodowym. W 2002 r. odsetek ten był jeszcze wyższy i wynosił blisko 30%. W podziale według płci mężczyźni z wykształceniem zasadniczym stanowili 37,6% ogółu zatrudnionych mężczyzn i udział ten był dwukrotnie wyższy niż wśród kobiet, gdzie wynosił 18,6%. Zmniejszyła się odsetek pracowników z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym. Przed dwoma laty co 13-ty pracownik posiadał ten minimalny poziom wykształcenia, w ostatnim badaniu już co 17-ty.

W strukturze poziomu wykształcenia i według sektorów własności można stwierdzić, że bardziej wykształcone są osoby zatrudnione w sektorze publicznym. W tym sektorze 166,6 tys. pracowników, czyli ponad 3/4 ogółu posiadało wykształcenie co najmniej średnie, natomiast w sektorze prywatnym

udział ten wynosił blisko 58%. Wykształceniem wyższym legitymowało się ponad 2/5 pracowników sektora publicznego i blisko 1/5 zatrudnionych w podmiotach prywatnych. Natomiast pracowników z wykształceniem zasadniczym było dwukrotnie więcej w sektorze prywatnym (36,8%) niż w publicznym (17,5%).

W poprzednim badaniu proporcje zatrudnionych według poziomu wykształcenia w sektorach kształtowały się podobnie.

Podstawowym kryterium grupowania pracowników według **wykonywanego zawodu** jest podział na 9 „głównych” grup zawodów.

W omawianym okresie najliczniej reprezentowana była grupa „główna” - *specjaliści*, czyli zawody, których wykonywanie wymaga najwyższych kwalifikacji. W tych zawodach pracowało 105,1 tys. osób, czyli ponad 1/5 ogółu zatrudnionych. W zawodach z tej grupy pracował niemal co 6-ty mężczyzna i co 4-ta kobieta. Wśród specjalistów najliczniej reprezentowana była „duża” grupa zawodów - nauczyciele - 54,1 tys. osób, w tym ponad 40 tys. kobiet. Drugą „dużą” grupę zawodów stanowili specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania – 20,3 tys. osób.

W ogólnej liczbie zatrudnionych druga pod względem liczby pracowników „główna” grupa zawodów to *robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy* – ponad 77 tys. pracowników, czyli 15,8% ogółu.

Zawody z tej grupy wykonywało 25,8% ogółu zatrudnionych mężczyzn oraz 5,6% kobiet. Wynika to z faktu, iż do grupy tej zaliczane są „męskie” zawody, takie jak *górnicy i robotnicy budowlani, kowale i ślusarze oraz mechanicy maszyn i urządzeń*. W każdej z tych grup zawodów mężczyźni stanowili około 98% ogółu zatrudnionych.

Trzecią pod względem liczebności „główną” grupą zawodów są *technicy i inny średni personel* – ponad 75 tys. osób, czyli 15,3% ogółu zatrudnionych. Z tej grupy najwięcej osób, głównie kobiet, pracowało w zawodach z grup: *średni personel biurowy* – 18,2 tys. oraz *pielęgniarki i położne* – 15,1 tys. Kobiety stanowiły odpowiednio prawie 90% i 99% wśród ogółu pracujących w tych zawodach.

Porównując strukturę zawodową pracowników w obu sektorach można zauważyć, że w sektorze publicznym na 1 pracownika tzw. „szczebla wyższego” przypada 1,5 pracownika „średniego i niższego szczebla”, natomiast w sektorze prywatnym te relacje kształtują się jak 1:4,5.

Wynika to głównie z wyższych odsetek grupy specjalistów pracujących w sektorze publicznym i grupy robotników przemysłowych zatrudnionych w jednostkach prywatnych.

WYNAGRODZENIA

Przeciętne wynagrodzenia i struktura wynagrodzeń w październiku 2004 r. odzwierciedlają ich poziom na przestrzeni całego 2004 roku. Wszystkie dane dotyczące wynagrodzeń podano w ujęciu „brutto”.

TABL. 2. PRACOWNICY WEDŁUG WIELOKROTNOŚCI PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA ZA PAŹDZIERNIK 2002 I 2004 ROKU.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002			2004		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
OGÓŁEM w % ...	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
poniżej 50	13,7	11,9	15,5	16,8	13,8	19,9
51– 75	26,5	22,0	31,4	26,8	23,7	29,8
76 – 100	22,5	23,8	21,1	20,8	21,8	19,8
101 – 125	16,3	16,8	15,6	14,8	15,7	13,9
126 – 150	9,1	10,1	8,0	8,2	8,6	7,8
151 – 200	6,7	8,3	5,2	6,5	7,8	5,3
powyżej 200	5,2	7,1	3,2	6,1	8,6	3,5

Przeciętna płaca pracowników pełnozatrudnionych w październiku 2004 roku wynosiła 2289 zł i w porównaniu do października 2002 r. była wyższa o 9,5%.

Kobiety otrzymywały niższe wynagrodzenia wynoszące średnio 2046 zł. Mężczyźni zarabiali przeciętnie 2531 zł. Wynagrodzenia mężczyzn były więc o 10,6% wyższe od przeciętnej płacy wojewódzkiej natomiast wynagrodzenia kobiet stanowiły jedynie 89,4% tej płacy.

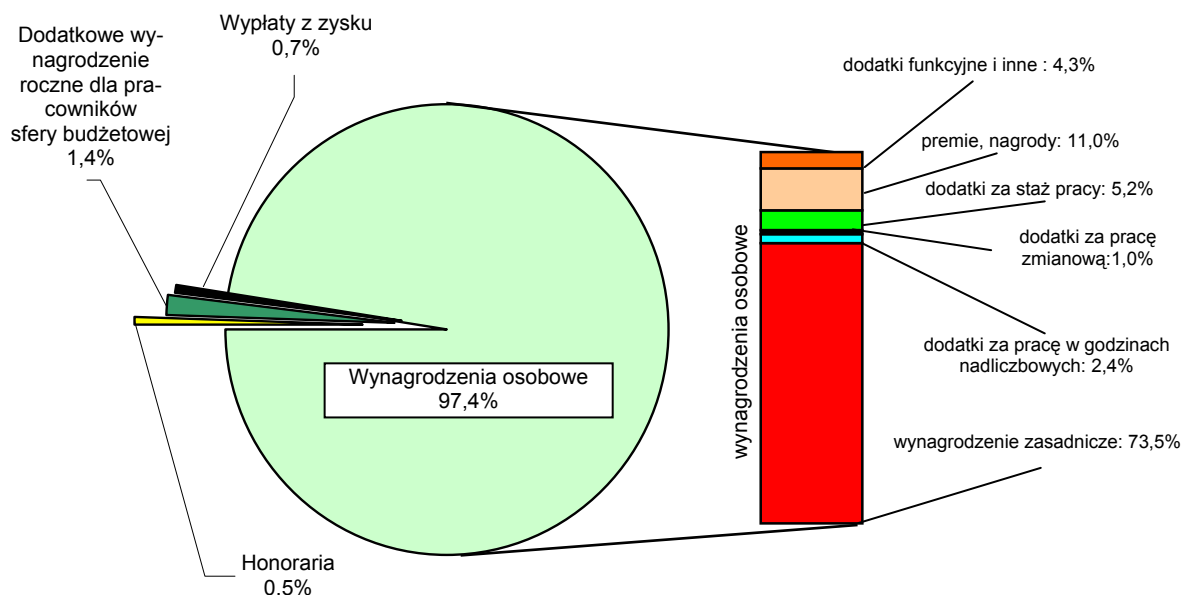
Analiza danych wskazuje, że w 2004 roku wzrósł udział osób otrzymujących niskie płace. Wynagrodzenia niższe lub równe przeciętnemu otrzymało 64,4% osób, z tego 69,5% kobiet i 59,3% mężczyzn. Dla porównania w październiku 2002 roku osoby z wynagrodzeniem nie przekraczającym przeciętnej płacy (wówczas 2091 zł) stanowiły 62,7%. Wynagrodzenie nie przekraczające połowy przeciętnej płacy otrzymywało 16,8% pracowników (w 2002 roku – 13,7%). Płace takie otrzymywało niemal 20% kobiet zatrudnionych na pełnym etacie i blisko 14% mężczyzn.

Jednocześnie zwiększył się do 6,1% udział osób zarabiających ponad dwukrotnie więcej niż przeciętna płaca.

Najliczniejsza grupa osób otrzymywała wynagrodzenia stanowiące 50% – 75% przeciętnej płacy. **Najczęściej otrzymywane wynagrodzenie** w województwie małopolskim **wynosiło 1486 zł.**

W przeciętnej płacy miesięcznej ogółem 97,4% stanowiły wynagrodzenia osobowe. Średnie wynagrodzenie osobowe wynosiło 2229 zł. Liczone łącznie dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników sfery budżetowej oraz wypłaty z zysku w podmiotach poza sferą budżetową stanowiły 2,1% płacy ogółem (47 zł w przeliczeniu na miesiąc). Niewielki odsetek, tj. 0,5% (13 zł) stanowiły honoraria mające charakter wynagrodzenia pracowniczego.

STRUKTURA PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA ZA PAŹDZIERNIK 2004 R.

Głównym składnikiem stanowiącym 3/4 wynagrodzenia osobowego była płaca zasadnicza. Wynosiła ona przeciętnie 1682 zł. Na wynagrodzenie osobowe składały się ponadto: dodatki za staż pracy (120 zł), dodatki za pracę w godzinach nadliczbowych (54 zł), dodatki za pracę zmianową (24 zł), premie i nagrody (253 zł) oraz inne składniki wynagrodzenia osobowego takie jak: dodatki funkcyjne, dodatki za szkodliwe warunki pracy, które wynosiły łącznie 96 zł.

W sektorze prywatnym udział wynagrodzeń osobowych w płacy ogółem był wyższy i wyniósł 99,3%. Wyższy był również udział płacy zasadniczej w wynagrodzeniach osobowych – 79,6%.

W sektorze publicznym przeciętna płaca była o 10,3% wyższa niż w sektorze prywatnym. Średnie wynagrodzenie w tych sektorach wyniosło odpowiednio 2415 zł oraz 2189 zł.

W sektorze prywatnym wynagrodzenia 1/4 ogółu pracowników nie przekraczały 1145 zł, czyli połowy średniej płacy. W sektorze publicznym tak niską płacę otrzymywało 5,9% pracowników.

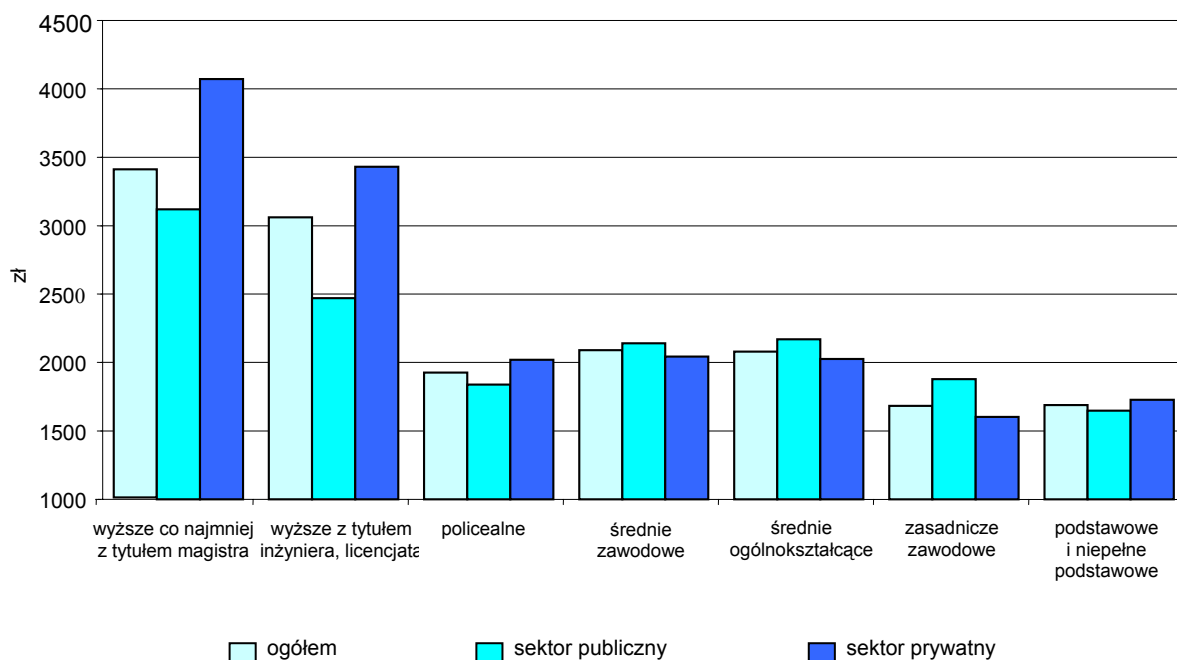
Wynagrodzenia pracowników wzrastają wraz z ich **wiek**em. Dotyczy to zarówno mężczyzn jak i kobiet, a także pracowników sektora publicznego i prywatnego. Wynagrodzenia na poziomie średniej wojewódzkiej osiągnęli pracownicy będący w wieku 35 – 39 lat. Jednakże kobiety osiągają ten poziom wynagrodzeń dopiero w wieku około 50 lat, a mężczyźni w wieku około 30 lat. Płace osób będących w wieku 20 – 24 lat stanowiły niespełna 50% wynagrodzenia przeciętnego, natomiast dla osób w wieku 60 – 64 lat były od niego wyższe o 65%. Różnica wynagrodzeń osób z tych przedziałów wiekowych wyniosła 2440 zł.

Także **staż pracy** znacząco różnicuje poziom wynagrodzeń. Doświadczenie zawodowe jest lepiej wynagradzane. Przeciętna płaca osób z 30-letnim lub dłuższym stażem pracy wynosiła 2800 zł i była wyższa o 1226 zł od wynagrodzeń osób z rocznym lub krótszym stażem pracy. Wynagrodzenia zbliżone do przeciętnej płacy w województwie otrzymywali pracownicy z 10 – 14-letnim stażem pracy, z tym, że mężczyźni osiągają ten poziom wynagrodzeń po 5 – 9 latach, a kobiety po 29 latach pracy.

Poziom wykształcenia jest cechą, która wywiera istotny wpływ na wysokość wynagrodzenia. Najlepiej opłacani są pracownicy z wykształceniem wyższym ze stopniem naukowym lub tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym, a także z wykształceniem wyższym z tytułem inżyniera, licencjata lub dyplomowanego ekonomisty. Ich wynagrodzenia ukształtowały się na poziomie odpowiednio 3398 zł i 3060 zł.

Pracownicy z wykształceniem średnim zawodowym otrzymywali płacę w wysokości 2083 zł, średnim ogólnokształcącym – 2079 zł, policealnym – 1926 zł, zasadniczym zawodowym – 1683 zł, podstawowym – 1690 zł.

WYNAGRODZENIA PRACOWNIKÓW WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W PAŹDZIERNIKU 2004 R.

Sektor prywatny stwarza lepsze warunki płacowe pracownikom posiadającym wysokie kwalifikacje zawodowe. Wynagrodzenia osób z wykształceniem wyższym co najmniej z tytułem magistra ukształtowały się w firmach prywatnych na poziomie 4070 zł. Płace osób z takim wykształceniem zatrudnionych w podmiotach sektora publicznego były o 950 zł niższe. Sektor prywatny wyżej niż sektor publiczny wynagradza również pracowników z wykształceniem wyższym ze stopniem inżyniera, licencja-

ta lub dyplomowanego ekonomisty, a także z wykształceniem policealnym. Nieco wyższe płace niż w sektorze publicznym otrzymywali również pracownicy z wykształceniem podstawowym.

Zróżnicowanie wynagrodzeń według **wykonywanych zawodów** jest sprawą oczywistą. Przeprowadzone badanie ukazało skalę tych różnic.

TABL. 3. PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIE PRACOWNIKÓW PEŁNOZATRUDNIONYCH W PAŹDZIERNIKU 2004 R. WEDŁUG „GŁÓWNYCH” GRUP ZAWODÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE a - ogółem b - mężczyźni c - kobiety		Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny
OGÓŁEM w zł	a	2289	2415	2189
	b	2530	2719	2433
	c	2046	2223	1835
Wyżsi urzędnicy i kierownicy .	a	4900	4298	5259
	b	5780	4992	6123
	c	3697	3687	3706
Specjaliści	a	2997	2881	3301
	b	3542	3435	3698
	c	2687	2647	2849
Technicy i inny średni personel	a	2181	2055	2351
	b	2636	2582	2670
	c	1975	1918	2086
Pracownicy biurowi	a	1912	2066	1792
	b	1916	2082	1833
	c	1910	2061	1767
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	a	1297	1543	1250
	b	1525	1843	1475
	c	1202	1444	1153
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy, rybacy	a	1509	1524	1448
	b	1644	1916	1440
	c	1453	1451	1500
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	a	1812	2244	1681
	b	1933	2265	1808
	c	1258	1695	1235
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	a	2041	2133	2004
	b	2057	2163	2014
	c	1927	1889	1940
Pracownicy przy pracach prostych	a	1389	1419	1362
	b	1560	1700	1478
	c	1288	1304	1270

Najwyższe wynagrodzenia wynoszące przeciętnie 4900 zł otrzymywali pracownicy z grupy „głównej” *wyżsi urzędnicy i kierownicy*. Ich wynagrodzenia przeszło dwukrotnie przewyższały przeciętną płacę w województwie. W porównaniu do 2002 roku wynagrodzenia w tej grupie zawodów wzrosły o 12,1%. Wynagrodzenia wyższe od średniej wojewódzkiej otrzymywali także pracujący w zawodach z „głównej” grupy *specjalistów*. Przeciętna płaca dla tej grupy zawodowej wyniosła 2997 zł. W 2002 roku była ona na poziomie 2704 zł. Specjaliści stanowią dużą i niejednorodną grupę zawodową, w ramach której odnotowano duże różnice płacowe. Wysokie wynagrodzenia wynoszące 3397 zł otrzymywali specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych, do których zaliczają się między innymi informatycy – 4360 zł, inżynierowie i pokrewni – 2928 zł. Wysokie płace – średnio 3312 zł odnotowano także w grupie pozostali specjaliści, w której znajdują się między innymi specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania – 3090 zł, prawnicy – 5499 zł, specjaliści nauk społecznych i pokrewnych – 2628 zł. Niższe wynagrodzenia otrzymywali specjaliści szkolnictwa – średnio 2826 zł, a wśród nich nauczyciele szkół wyższych – 4980 zł, nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych – 2510 zł, nauczyciele szkół podstawowych i przedszkoli – 2373 zł. Najniższe średnie wynagrodzenie wśród specjalistów odnotowano w grupie specjaliści nauk przyrodniczych i ochrony zdrowia. Ich płace były na poziomie 2539 zł. W ramach tej grupy znalazły się między innymi płace lekarzy – 2979 zł, a także specjalistów pielęgniarstwa i położnictwa – 1636 zł.

W obu opisanych wyżej „głównych” wielkich grupach zawodowych wyższe wynagrodzenia otrzymywali pracownicy zatrudnieni w sektorze prywatnym.

W innych grupach zawodów wynagrodzenia były niższe od średniej wojewódzkiej. W ramach tych grup również występowało zróżnicowanie płac. Jedynie w grupie „głównej” *technicy i inny średni personel* wyższe wynagrodzenia odnotowano w sektorze prywatnym. W pozostałych grupach zawodowych wyższe były płace osób zatrudnionych w sektorze publicznym.